

Iz Talijina dvora

UZ ODLAZAK

Dragica Krog-Radoš

(1918. - 2015.)

U Sjedinjenim Državama, u kalifornijskom gradu Burlingameu, 26. svibnja u 97. godini preminula je glumica i subreta Dragica Krog-Radoš koja je u tragičnom svibanjskom egzodusu 1945. napustila rodni Zagreb i Hrvatsku. Već je u djetinjosti počela "kazalištariti", nastupati u predstavama što su ih organizirale i producirale katoličke i domoljubne udruge. U tim je

djetetu, Eugenija u Feldmanovoj drami *U pozadini...* Na osječkoj su joj pozornici partneri i suigrači bili – Aleksandar Gavrilović, Stjepan Dobrić, Đuka Trbuhović, Amand Alliger, Milivoj Ganza, Mario Radovan, Vatroslav Hladić, Ante Šoljak, Dragan Balković, Mica Gavrilović, Katica Grganović, Zlata Nikolić, Jelka Vujić....

U jesen 1941. ponovno je došla u Sarajevo u kojem je utemeljeno Hrvatsko državno kazalište te u nepune dvije sezone ostvarila desetak uloga. Bila je Jele u Kuzmanovićevu *Vitropiru*, Mi u Leharovoj *Zemlji smiješka*, Henriette u Moliereovim *Učenim ženama*, Sadija u Muradbegovićevu *Raseminom sevdahu*, Smeraldina u Goldonijevoj komediji *Sluga dvaju gospodara...* Pišući u Sarajevskom novom listu o njoj interpretaciji Jele u *Vitropiru*, komediji "iz bosanskog života", Adalberta Kuzmanovića Vladimir Jurčić je ustvrdio: *Svoga simpatičnoga vitropira odigrala je s mnogo srca, s mnogo istinskog žara, neke divne lakoće, radosti ne nestašluka bilo je u njenom ženskom vragoljanu. Svom interpretacijom gđica Krog osvojila je simpatije gledaoca.*

Dragica Krog-Radoš se krajem 1943. vratila u Zagreb te ponovno "zaigrala" i "zapjevala" na svojoj matičnoj pozornici unoseći u svoje interpretacije ljupkost, vedrinu i žavahnost. Nastupala je istodobno i u predstavama Hrvatske pučke pozornice. Zadnju je rolu u HNK-u imala u "japanskoj" drami *Terakoya* koju je napisao Takeda Izumo a režirao Vojmil Rabadan. Partner u toj jednočinskoj igri bio joj je iskusni Josip Maričić.

Početak svibnja počeo je kaotični i tragični egzodus; i D. Krog-Radoš bila je sa suprugom u tom povlačenju i zbjegu. Uspjeli su srećom preživjeti kalvariju i skrasiti se prvo u Rimu, potom u Argentini, u Buenos Airesu, da bi se sredinom šezdesetih doselili u Sjedinjene Države. U Buenos Airesu je odigrala zadnju ulogu i zaključila svoje kazalištarenje koje je trajalo petnaestak godina; bila je Karolina u Freudreichovim *Graničarima* koje je 1947. inscenirala Hrvatska kazališna družina.

Nakon polustoljetne prisilne "apstinencije" D. Krog-Radoš je devedesetih počela dolaziti u Zagreb i Hrvatsku. Ti su dolasci u rodni grad i domovinu bili plodotvorni; godine 2006. objavljena je o njoj monografija pod naslovom *Dragica Krog Radoš: glumica i subreta* (nakladnik ITG).

Knjigu je priredio i uredio ugledni teatrolog Branko Hećimović koji je i autor uvodnoga teksta u kojem je rekonstruirao i opisao njezinu kazališnu "popudbinu". U knjizi su i dva Dragičina memorabilijiska priloga (*Uspomene i O Jakovu Gotovcu, redateljima i glumcima te Pučkom kazalištu*), izbor iz literature o njoj te popis njezinih uloga.

Ivan BOŽIČEVIĆ

Vjera u Boga, Domovinu i umjetnost

U utorak, 26. svibnja 2015., u gradu Burlingameu, u Kaliforniji, SAD-u, u devedeset i sedmoj godini preminula je Dragica Krog-Radoš, glumica i subreta Hrvatskog narodnog kazališta, bespriekorni rodoljub, filantropkinja i žena duboke vjere.

U današnjem svijetu označenom brzinom i tehnologijom, pojedinci čvrstog karaktera, čistog intelekta, poštene prošlosti, moralde čistoće i bespriekorne vjere, rijetka su pojava. Dragica je bila osoba navedenih kvaliteta. Doseći zavidnu dob od devedeset i sedam godina nije slučajnost, već rezultat razvijene i zdrave filozofije života.

timidacija, a opiranje, kako je to ona uvijek činila, značilo je platiti cijenu u zamjenu za principijelan život. Zajedno sa suprugom Franjom, Dragica je prošla i preživjela Bleiburški holokaust. Bila je svjedok planirane *nečovječnosti čovjeka prema čovjeku*. Nakon logora u Austriji i ilegalnog prijelaza u Italiju, prešla je u Argentinu. Kao svjedokinju tih teških vremena učvrstila je u spoznaj da čovjek može izgubiti vlasništvo, članove obitelji, fizičku i psihološku energiju, zdravlje, identitet, ali nakon što je sve otuđeno, ono što ostaje i vrijedno je čovjekove opstojnosti jest: Vjera.

Nakon preseljenja iz Argentine u SAD,

Dragica Krog i Ante Šoljak u *Gospodskom djetetu* Kalmana Mesarića, HNK Osijek, 1941.

Pjesma je bila svakodnevna pojava u Dragičinoj roditeljskoj kući na Gornjem gradu u Opatičkoj ulici. Sa šest godina bila je članica katoličkih organizacija *Mladi junaci*, *Marijina kongregacija* i *Hrvatski sokol*, koje je ubrzo zabranila vlada iz Beograda. Tu je, kao hrvatsko dijete, osjetila ranu političku institucionalnu nepravdu, kojoj je bila svjedokinjom većinom godina svoga života.

S nepunih dvanaest godina, Dragica je formalno počela raditi u Hrvatskom narodnom kazalištu: statiranjem u operama i operetama, dječjim ulogama i u dječjem zboru. Ta rana iskustva i kasniji rad u teatru s petoricom vrhovnih hrvatskih redatelja razvili su se u uspješne rezultate glumice i subrete u Sarajevu, Zagrebu, Osijeku, Varaždinu i Dubrovniku.

Njezin umjetnički rad opisan je u monografiji na hrvatskom i engleskom dr. Branka Hećimovića: *Dragica Krog Radoš: glumica i subreta*.

I u tom dijelu umjetničkog života prošla je nepravdnosti zatvora, pritisaka za prekrštavanje vjere i slično. To su bila različita vremena političkih in-

aktivno je nastavljala lobirati i promicati ideje i načela slobode za Hrvatsku prije, poslije, a naročito za vrijeme Domovinskog rata. To je činila kapitalom i materijalima koje je slala preko dragovoljaca koji su bili članovi obitelji. Nastavila je filantropski rad u sferi umjetnosti i u dobrotvornom radu pomažući djeci bez roditelja, a nakon rata je tu aktivnost proširila na djecu Domovinskog rata. Nakon 50 godina političke emigracije, vratila se Zagrebu, svojem teatru i svojoj voljenoj crkvi Sv. Marka koju je posjećivala sve do svoje devedeset i četvrte godine života. Dragica je bila i sastavnim dijelom starije hrvatske emigracije koja polagano nestaje i koja je svoje rodoljublje platila velikim žrtvama, ali je ostala vjerna načelima slobodne Domovine, uvijek pod načelom "Za Vjeru i za Dom".

Ostavlja sina Damira, unuka Josipa, praućak Josipa II. i Karlu, te četiri naraštaja mnogobrojne i voljene obitelji u Domovini i Njemačkoj.

Počivala u miru Božjem.

Damir RADOŠ

Dragica Krog-Radoš u Zagrebu 2003.

"produkcijama" nastupala i njena sestra Vera (1915. - 1981.), kasnije udana Orlović, koja je ostvarila karijeru cijenjene glumice i subrete (nakon rata imala je angažman u HNK-u i Komediji). Dragica Krog je s dvanaest godina ušla u veliki teatar, dakako u HNK, počela je statirati u operama i operetama, komedijama i dramama te pjevati u dječjem zboru. Nastupala je kao Kozica u Vojnovičevoj *Dubrovačkoj trilogiji* i imala iznimnu prigodu "upoznati izbliza" veliku Mariju Ružičku Strozzi koja ju je podučavala kako se valja ponašati "na pozornici". S osamnaest godina počela je dobivati "prave", tekstualne uloge; sudjelovala je primjerice u uprizorenju Dostojevskijeva *Idiota*, utjelovila "mali" lik imenom Krasna neznaka. U ansamblu što ga je okupio redatelj Tito Strozzi bila su jaka glumačka imena – Dubravko Dujšin, Vjekoslav Afrić, Mato Grković, Ljubomir Jovanović, Vika Podgorska, Bela Krleža, Božena Kraljeva, Nina Vavra, Janko Rakuša, Gizela Huml, Predrag Milanov, Viktor Leljak... Potom je glumila i pjevala u Feldmanovoj *Srni*, Senečićevu *Slučaju s ulice*, Čapekovoj *Bijeloj bolesti*, Buchnerovoj *Dantonovoj smrti*, Šenoinoj *Ljubici*, Schubertove *Tri djevojčice*, Strausovu *Šišmišu*, Leharovoj *Zemlji smiješka*...

Nakon HNK stanovito je vrijeme bila u Sarajevu sa statusom honorarnog člana Narodnog pozorišta, potom je došla u grad na Dravi, postala Osječanka te u osječkom teatru u dvije sezone ostvarila gotovo trideset uloga. Bila je Pera u Držićevu *Dundu maroju*, Princ Orlovski u Strausovu *Šišmišu*, Kontesa Stazi u Kalmanovoj *Sylvi*, Elsa u Molnarovu *Đavlu*, Marica u Albinijevu *Barunu Trenku*, Čobanče u Gotovčevu *Eri s onoga svijeta*, Marica u Mesarićevu *Gospodskom*